

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องการใช้กลวิธีความรู้ความเข้าใจและกลวิธีทางสังคม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษ และลดความวิตกกังวลในชั้นเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. กลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษ
 - 1.1 ความหมายของกลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษ
 - 1.2 ลักษณะของกลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษ
 - 1.3 การสอนภาษาที่เน้นกลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษ
 - 1.4 ประเภทของกลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษ
 - 1.4.1 กลวิธีการเรียนรู้โดยตรง
 - กลวิธีความรู้ความเข้าใจ
 - 1.4.2 กลวิธีการเรียนรู้โดยอ้อม
 - กลวิธีทางสังคม
 - 1.5 บทบาทของครูในการสอนที่เน้นวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษ
2. ความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษ
 - 2.1 ความหมายของความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษ
 - 2.2 องค์ประกอบของความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษ
 - 2.3 การสอนทักษะการฟัง พูดทางภาษาอังกฤษ
 - 2.4 หลักการจัดกิจกรรมการฟัง พูดในชั้นเรียน
 - 2.5 การใช้กลวิธีความรู้ความเข้าใจและกลวิธีทางสังคมเพื่อส่งเสริมการฟัง พูด
 - 2.6 การวัดและประเมินความสามารถด้านการฟัง พูดภาษาอังกฤษ
3. ความวิตกกังวลในชั้นเรียน
 - 3.1 ความหมายของความวิตกกังวล
 - 3.2 ลักษณะของความวิตกกังวล
 - 3.3 องค์ประกอบของความวิตกกังวล

- 3.4 ระดับความวิตกกังวล
- 3.5 ปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวล
- 3.6 ความวิตกกังวลในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ
- 3.7 การใช้กลวิธีความรู้ความเข้าใจและกลวิธีทางสังคมเพื่อลดความวิตกกังวลในชั้นเรียน
- 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในประเทศ

1. กลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษ

1.1 ความหมายของกลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษ

กลวิธีการเรียนภาษาได้รับความสนใจจากนักภาษาศาสตร์และนักวิจัยตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 60 ซึ่งการวิจัยเหล่านั้นโดยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากจิตวิทยาทางความรู้ความเข้าใจ (William & Burden, 1997) โดยทั่วไปกลวิธีการเรียนภาษา หมายถึง นิสัยและความคิดที่ผู้เรียนเกิดในระหว่างการเรียน โดยมีอิทธิพลต่อกระบวนการการถอดความข้อมูลของผู้เรียน (Weinstein & Mayer, 1986) ซึ่งมีรากฐานตามศาสตร์ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Science) ที่มีสมมติฐานว่ามนุษย์มีกระบวนการจัดการ ข้อมูลและกลวิธีการเรียนถูกใช้ในการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ (Clouston, 1997)

ในการเรียนรู้ทางภาษา นักวิชาการและนักภาษาศาสตร์ให้ความหมายของกลวิธีต่างๆ ที่มีความใกล้เคียงดังนี้

Tarone (1983) อธิบายว่า คือ ความพยายามที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถทางภาษาศาสตร์ และสังคมในภาษาเป้าหมายเพื่อที่จะผสมผสานเข้าสู่ความรู้ความสามารถทางภาษา (Language Competence)

O'Malley and Chamot (1990) ให้ความหมายว่า เป็นความคิดหรือวิธีพิเศษที่บุคคลใช้เพื่อช่วยในการเข้าใจ เรียนรู้หรือเก็บข้อมูลใหม่

Oxford (1990) กล่าวว่า กลวิธี คือการกระทำ นิสัย ขั้นตอนหรือเทคนิค ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่ใช้กลวิธีเพื่อช่วยพัฒนาปรับปรุงทักษะทางภาษาที่สองโดยกลวิธีเหล่านี้ช่วยในการรับข้อมูล เก็บและใช้ภาษา และเป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลตนเอง ซึ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร

1.2 ลักษณะของกลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษ

Oxford (1990) สรุปลักษณะของกลวิธีในการเรียนภาษา ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น
2. เพิ่มบทบาทของผู้สอนภาษา
3. มีลักษณะของการแก้ปัญหา
4. ครอบคลุมหลายองค์ประกอบไม่ใช่เพียงแต่ความรู้
5. นำไปสอนได้
6. มีความยืดหยุ่น
7. ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายอย่าง

1.3 การสอนภาษาที่เน้นกลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษ

การประยุกต์ใช้กลวิธีในการสอนภาษา เรียกว่า การฝึกกลวิธี (Strategy Training) หรือ การสอนกลวิธี (Strategies Teaching) หรือบางทีก็เรียกว่าการฝึกหรือการพัฒนาผู้เรียน (Learner Training or Learner Development)

การสอนภาษาที่เน้นกลวิธีที่สำคัญ มี 2 รูปแบบคือ

1. การสอนการเรียนรู้ภาษาแบบปริชศาสตร์ (Cognitive Academic Language Learning Approach: CALLA)

Chamot และ O'Malley (1994) พัฒนาการสอนการเรียนรู้ภาษาแบบปริชศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษา (Academic Language Skills) ของผู้เรียนที่ความสามารถทางภาษาอังกฤษค่อนข้างจำกัด และจากการทดลองนำไปใช้ในสถานศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าการฝึกวิธีนี้เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการรวมการฝึกกลวิธีเข้ากับการสอนเนื้อหาวิชาต่างๆ ซึ่งสอนโดยใช้ภาษาที่สองของผู้เรียน การฝึกวิธีนี้ประกอบด้วยบทเรียน 5 ชั้น ในระหว่างขั้นตอนทั้งห้านี้ ผู้เรียนจะมีโอกาสที่จะได้ทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ทางเนื้อหาของวิชาที่เรียน พัฒนาทักษะทางภาษาในลักษณะที่ใช้เพื่อการศึกษา และศึกษาการใช้กลวิธีในการเรียนเพื่อที่จะพัฒนาเป็นผู้เรียนที่สามารถควบคุมดูแลตนเองได้ ในส่วนของบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในกระบวนการฝึกในช่วงต้น ผู้สอนจะมีความรับผิดชอบมากกว่าผู้เรียน ในขณะที่การฝึกดำเนินก้าวหน้าไป ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ความรับผิดชอบของผู้เรียนก็จะค่อยๆ เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ในขณะที่ความรับผิดชอบของผู้สอนก็ค่อยๆ ลดลง

2. การสอนที่เน้นกลวิธี (Strategies-based Instruction) การสอนที่เน้นกลวิธีพัฒนาโดย Cohen (1998) ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วนคือ

2.1 ผู้สอนสอนถึงกลวิธีโดยตรง ว่าใช้อย่างไร เมื่อไรและทำไม เพื่อช่วยในการเรียนรู้ภาษาและการใช้ภาษา

2.2 กลวิธีได้รับบูรณาการให้เข้ากับสื่อการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติและรวมทั้งกิจกรรมทางภาษาทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.4 ประเภทของกลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษ

Oxford (1990, p. 1) กล่าวถึงการใช้กลวิธีการเรียนรู้ที่เป็นที่นิยมในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่า กลวิธีการเรียนรู้เป็นปฏิกิริยาเฉพาะอย่างที่คุณเรียนเลือกใช้ในการเรียนเพื่อให้เข้าใจบทเรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความกระตือรือร้นในการเรียน พร้อมกันนี้ยังได้จำแนกประเภทของกลวิธีการเรียนรู้ภาษาที่สองออกเป็น 2 ประเภทหลัก ดังนี้

14.1 กลวิธีการเรียนรู้โดยตรง (Direct Strategies) เป็นกลวิธีการเรียนรู้ภาษาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาษาที่จะเรียน (Target Language) กลวิธีนี้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางสมองที่แตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

14.1.1 กลวิธีความจำ (Memory Strategies) กลวิธีนี้ผู้เรียนต้องใช้กลไกทางสมองที่ช่วยให้ผู้เรียนเก็บข้อมูลความรู้ทางภาษาไว้ และนำออกมาใช้เมื่อต้องการ นอกจากนี้กลวิธีดังกล่าวยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับภาษาทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างอัตโนมัติ เป็นกลวิธีที่จะช่วยผู้เรียนด้านความจำ และการดึงข้อมูลใหม่มาใช้ กลวิธีด้านความจำแบ่งเป็นกลวิธีย่อยได้ 4 กลวิธี ดังนี้

1. กลวิธีการสร้างการเชื่อมโยงทางด้านความคิด (Creating Mental linkages) เป็นกลวิธีเบื้องต้นสำหรับการจำ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลวิธีย่อย คือ การจัดกลุ่มคำตามชนิดหรือประเภทของคำ การเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิม และการนำคำใหม่ใส่ในบริบท

2. กลวิธีการใช้ภาพและเสียง (Applying Images and Sounds) เป็นวิธีที่ช่วยให้เกิดความจำอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้วิธีการต่างๆ อาทิเช่น การใช้จินตนาการ การใช้แผนผังเชื่อมโยงความหมาย การใช้คำสำคัญ และการใช้เสียงเพื่อช่วยความจำ

3. กลวิธีการทบทวนอย่างดี (Reviewing Well) เป็นกลวิธีที่เสริมสร้างความจำสิ่งใหม่ โดยทบทวนอย่างเป็นระบบ ทบทวนสิ่งที่ต้องจำเป็นระยะๆ ในช่วงเวลาที่ต่างกัน

เช่น ช่วงแรกทบทวนในระยะเวลาใกล้ๆ กัน จากนั้นทิ้งช่วงทบทวนให้ห่างออกไป ก็จะสามารถจำเนื้อหาได้อย่างอัตโนมัติ

4. กลวิธีการใช้ท่าทาง (Employing Action) เป็นกลวิธีที่ใช้การกระทำเพื่อให้เกิดการจำได้แก่ การใช้ความรู้สึกและท่าทางประกอบคำอธิบาย และการใช้เทคนิคกลไกอุปกรณ์ต่างๆ

14.1.2 กลวิธีความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Strategies) หมายถึงกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางสมอง ที่ผู้เรียนสามารถเลือกใช้ได้อย่างหลากหลาย สามารถกำหนดและนำไปเลือกปฏิบัติด้วยตนเอง ตั้งแต่การฝึกปฏิบัติ ไปสู่ขั้นตอนของการวิเคราะห์ อภิปรายและสรุปผลได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยในการทำความเข้าใจภาษาที่เรียนได้อย่างดี กลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่มีประสิทธิภาพเหมาะสำหรับการเรียนรู้ภาษาใหม่และ ผู้เรียนนิยมใช้มากกว่ากลวิธีอื่นๆ แบ่งออกเป็น 4 กลวิธีย่อย ดังนี้

1. กลวิธีการฝึกปฏิบัติ (Practicing) เป็นกลวิธีพื้นฐานที่สำคัญในด้านการเรียนรู้ทางด้านปัญญา ได้แก่ การทำซ้ำ การฝึกพูดหรือฟังคำและประโยคซ้ำๆ เพื่อให้เกิดความคล่องในการใช้ภาษา การฝึกพูดและเขียนอย่างเป็นระบบ การจดจำและการใช้รูปแบบประโยค ผู้เรียนสามารถพูดและฟังอย่างมีรูปแบบตามกฎเกณฑ์ โครงสร้างทางภาษาถูกต้อง การเชื่อมคำหรือวลีให้เป็นประโยค และการฝึกอย่างเป็นธรรมชาติ

2. กลวิธีการรับและการส่งสาร (Receiving and Sending Messages) ได้แก่ การจับประเด็นหรือใจความสำคัญในสิ่งที่ได้ฟัง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจในการฟังภาษาที่สองได้เร็วขึ้น และการใช้แหล่งข้อมูลความรู้เพื่อช่วยในการเรียนรู้ภาษาใหม่และสื่อสารภาษาโดยการฟัง พูด

3. การวิเคราะห์และการใช้เหตุผล (Analyzing and Reasoning) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น ได้แก่ กลวิธีย่อยๆ 5 กลวิธี คือ การใช้เหตุผลเชิงนิรนัยหรือการใช้เหตุผลในเรื่องเฉพาะ การวิเคราะห์ข้อความและคำพูด การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ การแปล และการใช้ความรู้เดิมในการคาดเดาเนื้อเรื่องที่ฟังและเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้สิ่งใหม่

4. การจัดทำโครงสร้างของข้อมูลที่ได้รับและข้อมูลที่จะส่งออกไป (Creating Structure for Input and Output) เป็นกลวิธีที่แสดงถึงความเข้าใจในสิ่งที่เรียนโดยจัดโครงสร้างของข้อมูลขึ้นใหม่ ซึ่งประกอบด้วย กลวิธีย่อย 3 กลวิธี คือ การจดบันทึกในขณะที่ฟัง เพื่อช่วยในการคาดเดาส่งที่ฟังได้อย่างถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้น การสรุปใจความสำคัญของสิ่งที่ได้ฟัง และสร้างความเด่นชัดให้กับใจความสำคัญ

14.1.3 กลวิธีการเดาหรือทดแทนสิ่งที่ไม่รู้ (Compensation Strategies) เป็นกลวิธีที่ผู้เรียนใช้เพื่อสื่อสารและเดาความหมายเมื่อพบปัญหาในการเรียนหรือการใช้ภาษาเป้าหมายนั้น ซึ่งประกอบด้วย กลวิธีย่อย 2 กลวิธี ดังนี้

1. กลวิธีการเดาอย่างชาญฉลาด (Guessing Intelligently) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียน โดยการใช้การเดาอย่างมีหลักการ หรือใช้เครื่องชี้แนะทางด้านภาษา และเครื่องชี้แนะอื่นๆ เช่น บริบท สถานการณ์ และโครงสร้างของข้อความ
2. การเอาชนะข้อจำกัดในการพูดและการเขียน (Overcoming Limitation in Speaking and Writing) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถ สนทนาหรือเขียนได้ดีขึ้น เช่น การเปลี่ยนไปใช้ภาษาแม่ การขอความช่วยเหลือ การใช้ท่าทางแทนการพูด การหลีกเลี่ยงการสื่อสารในบางส่วนหรือทั้งหมด การเลือกหัวข้อ การปรับสารให้ง่ายขึ้นและการหาคำอื่นมาแทน

14.2 กลวิธีการเรียนรู้โดยอ้อม (Indirect Strategies) หมายถึง กลวิธีที่ผู้เรียนใช้ในการจัดการกับการเรียนและส่งเสริม รวมทั้งควบคุมกระบวนการเรียนของตนเอง กลวิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนนำมาจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ประกอบด้วยกลวิธีประเภทต่างๆดังนี้

14.2.1 กลวิธีการจัดการดูแลการเรียนด้วยตนเอง (Metacognitive Strategies) หมายถึง กลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการใช้ความรู้ความคิด (cognitive) ของตนเอง ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบด้วยกลวิธีย่อยๆ 3 กลวิธี ดังนี้

1. กลวิธีมุ่งความสนใจสู่การเรียนรู้ (Centering Your Learning) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียน ได้แก่ การคิดล่วงหน้าเกี่ยวกับบทเรียนใหม่ และเชื่อมโยงความรู้เดิม การแสดงความตั้งใจและตั้งใจฟังจนกว่าพร้อมที่จะพูด
2. กลวิธีการจัดระเบียบและการวางแผนการเรียนรู้ (Arranging and Planning Your Learning) ได้แก่ การค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษา การจัดสภาพการณ์ต่างๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ในการเรียนรู้ การกำหนดจุดประสงค์ของงานแต่ละงาน การวางแผนสำหรับกิจกรรมต่างๆ การแสวงหาโอกาสในการฝึกฝน
3. กลวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluating Your Learning) ได้แก่ การกำกับดูแลตัวเอง หมั่นตรวจสอบความสามารถของตนเอง การประเมินตนเอง

14.2.2 กลวิธีการควบคุมอารมณ์ความรู้สึก (Affective Strategies) เป็นกลวิธีที่ผู้เรียนใช้เพื่อควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก แรงจูงใจและสิ่งต่างๆที่มีผลต่อการเรียนรู้ได้ประกอบด้วย กลวิธีสำคัญ 3 กลวิธี คือ

1. กลวิธีการลดความวิตกกังวล (Lowering Your Anxiety) กลวิธีนี้จะช่วยลดความเครียด ความกังวลในการเรียน โดยใช้วิธีการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การหายใจลึกๆ การทำสมาธิ การฟังเพลง หรือการหัวเราะ

2. กลวิธีการให้กำลังใจตัวเอง (Encouraging Yourself) เป็นกลวิธีที่ผู้เรียนใช้เมื่อรู้สึกท้อถอยในการเรียน ได้แก่ การพูดในทางบวก การเลียงอย่างฉลาด และการให้รางวัลตัวเอง

3. กลวิธีการดูแลอารมณ์ตัวเอง (Taking Your Emotional Temperature) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของผู้เรียน ไม่ให้เกิดความรู้สึกที่ส่งผลทางลบต่อการเรียนรู้ภาษา เช่น การฟังสัญญาณจากร่างกายตนเอง การใช้แบบตรวจสอบความรู้สึก การเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับความรู้สึก และการสนทนากับผู้อื่นถึงความรู้สึกของตนเอง

14.2.3 กลวิธีทางสังคม (Social Strategies) เป็นกลวิธีที่ผู้เรียนใช้เมื่อต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม เพื่อช่วยให้การปฏิสัมพันธ์นั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบด้วยกลวิธีสำคัญ 3 กลวิธี คือ

1. การถามคำถาม (Asking questions) เช่น การถาม หรือการขอคำอธิบายเพื่อขอความกระจ่าง การขอให้ผู้พูดย้ำคำพูด หรือพูดซ้ำอีกครั้ง หรือการถามเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

2. การทำงานร่วมกับผู้อื่น (Cooperating with others) ได้แก่ การทำงานกับผู้อื่นในชั้นเรียน การทำงานกับผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาเป้าหมาย เป็นกลวิธีพื้นฐานในการเรียนรู้ภาษาร่วมกับผู้อื่น ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความแสดงออกทางภาษามากขึ้น ยังช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเองและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น

3. การคำนึงถึงผู้อื่นและแสดงความเข้าใจผู้อื่น (Empathizing with others) ได้แก่ การพัฒนาความเข้าใจด้านวัฒนธรรมของผู้อื่น และการคำนึงถึงความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น

1.5 บทบาทของครูในการสอนที่เน้นกลวิธีในการเรียนภาษาอังกฤษ

ในการสอนที่เน้นกลวิธี ผู้สอนควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ควรเรียนรู้เกี่ยวกับตัวผู้เรียนในด้านความสนใจ แรงจูงใจและลักษณะการเรียนรู้
2. ควรศึกษาถึงกลวิธีที่ผู้เรียนใช้อยู่ก่อนแล้ว และสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนของผู้เรียนและยังสามารถใช้แบบสอบถามสั้นๆ ที่ให้ผู้เรียนทำในตอนต้นของกระบวนการเรียนทำให้ผู้สอนสามารถรู้ข้อมูลต่างๆ ในสิ่งที่ผู้เรียนคิด เช่น เป้าหมายและความเข้าใจในกระบวนการวิชา

(Clouston, 1997)

3. เนื่องจากในชั้นเรียนหนึ่งๆ ผู้เรียนมีความต่าง ในด้านลักษณะการเรียนรู้และความตระหนักในการใช้กลวิธี ผู้สอนจึงควรเตรียมกลวิธีที่หลากหลายที่สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน (Hall, 1997)

4. ควรศึกษาวิธีการสอนของตนเองและลักษณะโดยรวมของชั้นเรียนเพื่อดูว่าแผนการสอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้กลวิธี และยังพิจารณาว่าการฝึกควรจะเป็นแบบโดยตรง โดยอ้อมหรือทั้งสองวิธี (Clouston, 1997)

จากแนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการเรียนภาษานั้น จะเห็นได้ว่า กลวิธีการเรียนรู้ภาษานั้นมีอิทธิพลต่อผู้เรียนในทำความเข้าใจในสิ่งที่เรียน สามารถแปลความ เรียนรู้ข้อมูลใหม่ๆ ได้อย่างเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนสร้างขึ้นเอง และตัวผู้เรียนก็จะมีผลต่อการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น ซึ่งกระบวนการทั้งหลายนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาเพิ่มขึ้นและเข้าใจในบทเรียนได้ง่ายขึ้นอีกด้วย บทบาทในตัวผู้สอนในการจัดการเรียนสอนที่เน้นกลวิธีจะเปลี่ยนเป็นผู้ให้คำแนะนำ คอยช่วยเหลือให้นักเรียนได้ใช้กลวิธีในการเรียนของตนเองได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2. ความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษ

2.1 ความหมายของความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษ

Rivers (1980) ได้ให้ความหมายของทักษะการฟัง พูด ว่า การฟังนั้นเป็นทักษะในการทำความเข้าใจเสียงที่ได้ยิน การพูดเพียงอย่างเดียวไม่ทำให้เกิดการสื่อสารได้ จำเป็นต้องมีผู้รับสารเพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่พูด โดยผู้ฟังจะรับเอาคำพูดที่ได้ยิน ตลอดจนการขึ้นลงของเสียงมาตีความให้เกิดความหมายขึ้น

Underwood (1998) กล่าวว่า การฟังคือ กิจกรรมที่ตั้งใจพยายามหาความหมายจากสิ่งที่ได้ยิน ผู้ฟังสามารถหาความหมายได้ในขณะที่ได้ยินคำเฉพาะที่ผู้พูดใช้เวลาและสถานที่ที่แตกต่างกัน และ Byrne (1979) ได้ให้ความเห็นสอดคล้องว่าความสามารถในการพูดเกี่ยวข้องกับการฟังโดยตรง โดยผู้พูดมีบทบาทเป็นผู้ส่งสารและรับสารในเวลาเดียวกันและการสนทนานั้นเป็นการสื่อสารแบบสองทาง และผู้พูดต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจได้ในขณะเดียวกัน เดอนใจ เฉลิมกิจ (2545) กล่าวเสริมเกี่ยวกับความสามารถในการพูด ว่าผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในเรื่ององค์ประกอบต่างๆ ทางภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี เพื่อที่จะพูดในสิ่งที่ตนต้องการสื่อได้

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษนั้น ผู้พูดหรือ ผู้ฟังมีบทบาทสำคัญเท่าเทียมกันในการแสดงออก พยายามฟังหรือพูดเพื่อสื่อความหมาย โดยเลือกใช้การสังเกต การเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อให้เข้าใจกันอย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.2 องค์ประกอบของความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษ

การพัฒนาทักษะการฟัง พูด ให้มีประสิทธิภาพ ผู้ฝึกควรได้รับการฝึกฝนภาษาอย่างสม่ำเสมอ และเหมาะสมกับการนำไปใช้ในสถานการณ์การฟัง พูดต่างๆ ผู้สอนควรคำนึงถึงองค์ประกอบของความสามารถในการฟัง พูด (พิมพ์ใจ ภีบาลสุข, 2542) มีดังนี้

1. ฟังและตอบสนองต่อเสียง จังหวะ และความหลากหลายของการพูดได้
2. เลียนแบบเสียงได้
3. ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ทำความเข้าใจ ถอดความ ตีความ และจำข้อความที่ได้ฟังได้

4. พูดอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ สนทนากับผู้ฟังที่หลากหลายระดับ และหลายจุดประสงค์ และรู้วิธีที่จะพูดโน้มน้าวให้ผู้ฟังประทับใจในโอกาสที่สมควร

ทักษะการพูดภาษานั้นเป็นทักษะการสื่อสารที่สำคัญเทียบเท่าทักษะการฟัง ดังนั้นจึงองค์ประกอบที่สำคัญที่มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2543) กล่าวว่า การพูดมีองค์ประกอบของการพูดที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ผู้พูดเป็นผู้ที่ต้องแสดงความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดไปสู่ผู้ฟังได้ดีที่สุด ผู้พูดต้องรู้จักใช้ภาษา น้ำเสียง สีหน้า ท่าทางอย่างเหมาะสม ตลอดจนใช้อุปกรณ์ต่างๆ ประกอบเพื่อให้การพูดบรรลุจุดมุ่งหมาย
2. สารเนื้อหาเรื่องที่พูด เนื้อเรื่องต้องมีความถูกต้องชัดเจน มีประโยชน์เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ผู้พูดควรเลือกเรื่องที่ตนถนัดและมีความรู้จริง
3. ผู้ฟังเป็นผู้รับสารที่ผู้พูดถ่ายทอดมาให้ ผู้ฟังต้องสามารถฟังถ้อยคำต่างๆ ได้ เข้าใจมีสมาธิและยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้พูดซึ่งอาจแตกต่างกัน ความคิดของตน ผู้ฟังอาจแสดงปฏิกิริยาให้ผู้พูดทราบด้วยการพยักหน้า ประหม่อ ยิ้ม หัวเราะ ก้มหน้า ผู้พูดก็จะทราบว่า ได้ผลของการพูดตรงกับความต้องการหรือไม่

Bartz (1979) ยังได้เสนอแนะองค์ประกอบที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสามารถในการพูดเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนไว้ดังนี้

1. ความคล่อง (Fluency) หมายถึง ความเร็วในการพูด ความราบรื่น ความต่อเนื่องและความเป็นธรรมชาติในการพูด
2. ความสามารถที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ (Comprehensibility) หมายถึง ความสามารถของผู้พูดในการสื่อสารให้เป็นที่เข้าใจแก่ผู้อื่น

3. ปริมาณของการสื่อสาร (Amount of Communication) หมายถึง ปริมาณของข้อมูลในการสื่อสารที่ผู้พูดสามารถสื่อความได้

4. คุณภาพของการสื่อสาร (Quality of Communication) หมายถึง ความถูกต้องทางภาษาของข้อความที่ใช้สื่อสาร

5. ความพยายามในการสื่อสาร (Effort of Communication) หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจในสิ่งที่ต้องการสื่อสารโดยใช้คำพูดหรือท่าทางประกอบ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความสามารถในการฟัง พูดที่สำคัญ คือ สาร ผู้รับและส่งสาร เรื่องที่จะสื่อสารนั้นต้องมีสาระ มีความชัดเจน ในขณะที่ผู้ส่งสารต้องมีความเข้าใจในสิ่งที่จะพูดนั้น และสามารถสื่อโดยใช้ภาษาที่เหมาะสม ในขณะที่ผู้รับสารต้องพยายามในการฟังเพื่อทำความเข้าใจและสามารถตีความได้

2.3 การสอนทักษะการฟัง พูดทางภาษาอังกฤษ

สิ่งที่ผู้สอนควรคำนึงถึงในการสอนทักษะการฟัง พูดทางภาษาอังกฤษมีดังนี้

1. ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในด้านการออกเสียง การเลือกความหมายและกฎไวยากรณ์ทางภาษา ตลอดจนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้ สถานการณ์จริง
2. ผู้เรียนควรเลือกเนื้อหาที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น โดยเน้นบทสนทนาที่ไม่เป็นทางการ ก่อนบทสนทนาที่เป็นทางการ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการใช้ภาษาจริงๆในชีวิตประจำวัน โดยสามารถชี้ให้เห็นกฎการพูดได้ว่าบทสนทนาที่พูดกับใคร พูดเรื่องอะไร ที่ไหน และมีจุดประสงค์อย่างไร
3. บรรยากาศในการสอนการฟัง พูดควรเป็นบรรยากาศที่ไม่เครียด ผู้เรียนมีความสบายใจและไม่อายที่จะพูด

Byrne (1987) ได้แบ่งขั้นตอนในการสอนทักษะการพูดไว้ 3 ขั้นตอน แตกต่างกัน คือ

1. ขั้นการให้ความรู้ ครูจะเป็นผู้เลือกเนื้อหา หรือบทเรียนมาสอน ให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำ ผู้เรียนมีหน้าที่ฟังและทำความเข้าใจ โดยสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ในขั้นนี้ คือ โครงสร้างภาษา ศัพท์การสื่อความหมายเพื่อแสดงจุดมุ่งหมายทางสังคมของผู้พูด คือ การใช้บทสนทนา
2. ขั้นการฝึกฝน ในขั้นนี้ผู้เรียนจะมีบทบาทมากขึ้น โดยครูจะต้องทำให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกใช้ภาษาให้มากที่สุด
3. ขั้นการใช้ภาษาตามต้องการ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้ความเข้าใจ มาใช้ในการสื่อสารความหมายอย่างเสรี เพื่อให้นักเรียนได้มีความกล้าในการแสดงออกในด้านภาษา

เทคนิคการสอนพูด

1. การสร้างสถานการณ์มีขั้นตอนดังนี้

- 1.1 ครูกำหนดสถานการณ์ให้นักเรียนโดยพูดให้ฟังสถานการณ์นั้น 1-2 ครั้ง
- 1.2 ผู้เรียนแต่ละคนคิดหาเหตุผลประกอบการตัดสินใจและพูดเพื่อบรรยาย

เหตุผลของตน

2. การคาดเดาเหตุการณ์

- 2.1 ให้ผู้เรียนฟังเรื่องจากครู หรือเทป
- 2.2 ให้นักเรียนพูดเพื่อคาดเดาเรื่องนั้นๆ ที่คิดว่าจะเกิดขึ้นต่อไป

3. การสร้างประโยค

- 3.1 ครูกำหนดรูปประโยค 1 ประโยค เป็นการสร้างสถานการณ์
- 3.2 ผู้เรียนพูดต่อเติมประโยคเดิม แต่เพิ่มความยาวโดยพูดต่อๆ กันไป

4. การเดาบทสนทนา ครูและนักเรียนช่วยเตรียมสถานการณ์สมมติ เพื่อฝึก

ทักษะที่ต้องการพูด

5. การทำประโยคให้สมบูรณ์

- 5.1 ครูพูดประโยคที่มีข้อความไม่สมบูรณ์
- 5.2 ผู้เรียนพูดประโยคให้สมบูรณ์

6. การทายหรือการเดา

- 6.1 ครูกำหนดประโยค 1 ประโยค
- 6.2 ให้ผู้เรียนทายโดยใช้คำถาม Yes/No Questions ทายไปเรื่อยๆ จนกว่าจะ

ได้รับคำตอบที่ถูกต้อง

2.4 หลักการจัดกิจกรรมการฟัง พูดในชั้นเรียน

นันทิยา แสงสิน (2543) ได้สรุปหลักการในการจัดกิจกรรมการฟัง พูดภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

หลักการจัดกิจกรรมการฟังในชั้นเรียน

1. เปิดโอกาสให้ได้ฟังภาษาที่สองหรือต่างประเทศในชั้นเรียนมากขึ้น โดยคำนึงว่าการฟังเป็นแนวทางแรกสำหรับการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ข้อมูลทางภาษาที่ให้ผู้เรียนฟังควรน่าสนใจ สามารถเข้าใจได้โดยใช้สื่อต่างๆ ประกอบ
2. ให้ผู้เรียนได้ฝึกฟังเนื้อหาที่ต้องการสอน ก่อนทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพูด อ่าน และเขียน

3. ผสมผสานการฟังโดยรวมกับการฟังแบบเลือกเข้าด้วยกัน ในการให้ผู้เรียนฝึกการฟัง เพราะการฟังโดยรวมจะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวและสถานการณ์ต่างๆ ได้ ส่วนการฟังแบบเลือกจะช่วยชี้แนะความสนใจของผู้เรียนไปสู่รายละเอียดของรูปแบบภาษาและส่งเสริมความแม่นยำในระบบภาษาที่เกี่ยวกับคำ วลีและรูปประโยค

4. ส่งเสริมการนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมของผู้เรียนมาช่วยในการฟัง ผู้สอนอาจใช้การอภิปราย ชักถามในการกระตุ้นประสบการณ์หรือความรู้เดิมของผู้เรียนก่อนให้ฟัง ควรมีการใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมในการฝึกฟังทุกระดับ

5. ควรมีการฝึกฟังรูปแบบภาษาทุกระดับไม่ว่าจะเป็นการฟังเสียง คำ วลี หรือ ประโยค จนผู้เรียนสามารถฟังได้เป็นอัตโนมัติ

6. พัฒนากลวิธีการฟังของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงลักษณะของข้อความที่ฟังและกระบวนการที่ใช้ในการทำความเข้าใจข้อความนั้น ฝึกให้ผู้เรียนสังเกตว่ากระบวนการเหล่านั้นมีปฏิสัมพันธ์กับข้อความอย่างไรและฝึกการฟังเชิงปฏิสัมพันธ์ เพื่อว่าผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการแบบต่างขึ้นบน และกระบวนการแบบบนลงล่างเกื้อหนุนซึ่งกันและกันช่วยให้เข้าใจข้อความที่ฟัง

การจัดกิจกรรมการฟังในชั้นเรียน ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฟังให้มากๆ ในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดความคล่องในการใช้ภาษา ตรงกับแนวคิดการสอนทักษะการฟังภาษาอังกฤษ เบื้องต้นและแนวคิดการประยุกต์ใช้กลวิธีการเรียนการสอนภาษาในการฟังของ Oxford (1995) กล่าวว่าไว้ว่า ผู้เรียนควรได้ฝึกฟังซ้ำๆ อาจเป็นลักษณะเดิมแต่เนื้อหาเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย และควรฝึกฟังให้ได้มากที่สุด ผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพูดให้ชัดเจน พูดซ้ำๆ เพื่อที่ผู้เรียนจะสามารถเข้าใจในสิ่งที่ฟังได้ และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้สอนควรส่งเสริมการนำกลวิธีต่างๆ มาผสมผสานกับกิจกรรมการสอน เช่น การใช้ความรู้เดิม การจับประเด็นใจความสำคัญ การฝึกฟังและจดจำรูปแบบทางภาษาทุกระดับไม่ว่าจะเป็นเสียง คำ วลีและประโยคเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย การพัฒนาความสามารถในการฟัง อาจจัดกิจกรรมได้ดังต่อไปนี้

1. ให้ผู้เรียนได้ฝึกฟังภาษา โดยการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตอบสนองอย่างเหมาะสม ผู้เรียนได้นำความรู้เดิมมาใช้ในการกิจกรรมการเริ่มเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนบอกแนวทางในการปฏิบัติการอธิบายภาพ เล่าเรื่องที่เกิดขึ้น และบอกแนวทางในการทำกิจกรรมการฟังในชั้นเรียน

2. ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ให้เพื่อนคนอื่นตอบและถามคำถาม สรุป อธิบายหรือเล่าเรื่องต่างๆเป็นภาษาอังกฤษ

3. ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอภาษา แสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์การสนทนาต่างๆ
4. ให้ผู้เรียนได้ฟังบทเรียนหรือบทสนทนาจากสื่อต่างๆ เช่นเทป จะได้ฟังสำเนียงของเจ้าของภาษา ฝึกการออกเสียงได้ถูกต้อง

หลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะพูด

Harris (2008) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการพูด ว่า กิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การสื่อสารและได้พัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างแท้จริงนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักว่า การพูดภาษานั้นอาจนำซึ่งความผิดพลาด น่าอับอายได้กับทุกคน อาจเกิดขึ้นได้หนึ่งครั้งหรือมากกว่านั้น การจัดกิจกรรมการพูดที่หลากหลายนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการสื่อสารโดยการพูดมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพูดในภาษาของตนหรือภาษาต่างประเทศก็ตาม หลักการจัดกิจกรรมการพูดนั้นอาจแบ่งได้ดังนี้

1. ในขั้นแรก ผู้สอนควรทำการประเมินก่อนการเรียน เพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน อาจใช้เวลา 5-10 นาทีในการทดสอบการพูด อาจใช้รูปภาพในการช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้มาใช้ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาพูดมากขึ้น หรือใช้การสัมภาษณ์สั้นๆ การมีปฏิสัมพันธ์ในการสื่อสารทางภาษากับผู้เรียนจะช่วยให้บรรยากาศในการเรียนดีขึ้น ผู้สอนควรตระหนักให้ผู้เรียนได้ผลิตภาษาได้ด้วยตนเอง ไม่เป็นการพูดหรืออ่านตามประโยคโครงสร้างภาษา

2. กำหนดโครงสร้างกิจกรรมการพูดในแผนการสอนอย่างชัดเจน ควรกำหนดเวลาในการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการพูด กิจกรรมการพูดอาจก่อนหรือหลังกิจกรรมการอ่านหรือการฟังได้ ผู้เรียนควรนำเสนอกลวิธีและเทคนิคที่ช่วยให้ผู้นำมาใช้ในกิจกรรมการพูด โดยการแนะให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นคู่ หรือถามตอบคำถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน

3. การให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการพูดร่วมกับผู้อื่น หรือทำเป็นคู่จะช่วยให้บรรยากาศในการเรียนดีขึ้น ผู้เรียนรู้สึกมีความมั่นใจ ไม่กดดันในการพูด

4. ผู้สอนควรกำหนดเวลาในทุกกิจกรรมการพูด ไม่ควรเกิน 10 นาที เป้าหมายในการทำกิจกรรมการพูดควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดบทสนทนาหรือการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น รวมทั้งสื่อสารในหัวข้อเรื่องที่มีสาระน่าเชื่อถือ เช่น ให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเมนูอาหารอย่างรวดเร็ว และเลือกเมนูอาหารที่ตนชื่นชอบ มาใช้ในการแสดงบทบาทสมมติเป็นพนักงานเสิร์ฟและลูกค้า โดยทำการสลับบทบาทกัน

5. ให้ผู้เรียนได้ฝึกทำกิจกรรม เริ่มจากกิจกรรมที่ใช้ระยะเวลาเพียงสั้นๆ จากนั้นผู้สอนทำการสรุปความคิดรวบยอดและอภิปรายร่วมกับผู้เรียนเพื่อความเข้าใจในเรื่อง ซึ่งเป็นลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกระดับ เนื่องจากผู้เรียนทุกคนสามารถเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ตามความสนใจ

Kayi (2006) ได้เสนอแนะลักษณะของกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการพูด ดังนี้

1. การอภิปราย ภายหลังการฝึกทำกิจกรรมการพูด ผู้เรียนควรที่จะสามารถสรุปและอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ หรือเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกับกลุ่มของตนได้ ก่อนการทำการอภิปรายนั้น ผู้สอนควรเป็นผู้กำหนดประเด็นในการสรุป อภิปรายผลให้ครอบคลุมและชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เรียนใช้เวลาในการสนทนนานเกินไปและสนทนนอกประเด็น เช่น การอภิปรายในประเด็นของการเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ผู้สอนอาจแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 4-5 คน และให้หัวข้อของการอภิปราย จากนั้นให้เวลาผู้เรียนแต่ละกลุ่มในการทำงานและนำเสนอความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในชั้นเรียน โดยอาจให้ในกลุ่มเลือกผู้ที่มีความสามารถในการพูดเป็นผู้นำเสนออภิปราย โดยขั้นตอนสุดท้าย จึงทำการสรุปตัดสินใจกลุ่มที่นำเสนอ แสดงความคิดเห็นได้ดีที่สุดเป็นผู้ชนะ กิจกรรมการอภิปรายลักษณะนี้นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนยังได้ฝึกทักษะการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกลางและเหมาะสม รูปภาพเมื่อไม่เห็นด้วยในสิ่งที่ผู้อื่นนำเสนอ การอภิปรายกลุ่มไม่ควรจัดในลักษณะกลุ่มใหญ่ การจัดกลุ่มอาจจัดโดยผู้สอนหรือให้ผู้เรียนจัดกลุ่มเองก็ได้ แต่ควรมีการสลับสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนคนอื่นๆ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลาย

2. การแสดงบทบาทสมมติ ผู้เรียนจะได้ทำการแสดง ในบริบทของเนื้อหาและบทบาททางสังคมที่หลากหลาย ในการทำกิจกรรมบทบาทสมมตินี้ ผู้สอนควรกำหนดรายละเอียดให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับตัวละครว่าเป็นใคร ทำหรือคิดอะไร

3. การจำลองเหตุการณ์ คล้ายกับการแสดงบทบาทสมมติ แต่จะมีความหลากหลายมากกว่าการแสดงบทบาทสมมติ โดยมีการกำหนดรายละเอียด มีเนื้อหาที่ซับซ้อน มีการวางแผนเป็นอย่างดี การจำลองเหตุการณ์นั้น ผู้เรียนสามารถนำอุปกรณ์การแสดงต่างๆมาใช้ในการสร้างบรรยากาศ เพื่อให้การแสดงนั้นสมจริง เช่นแสดงเป็นนักร้อง อาจนำไมโครโฟนใช้ เป็นต้น การให้ผู้เรียนได้ทำการแสดงบทบาทสมมติและจำลองสถานการณ์นั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความบันเทิง กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน Harmer (1984) ได้เสนอแนะว่า ผู้เรียนจะมี

ความมั่นใจในตนเองมากขึ้น สามารถใช้ภาษาโดยไม่ลังเล เนื่องมาจากกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติและการจำลองสถานการณ์ ผู้เรียนจะได้รับบทบาทที่หลากหลาย ไม่ต้องรับผิดชอบงานซ้ำๆ เดิมๆ

4. การหาข้อมูลที่หายไป เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนควรจะทำเป็นคู่ ผู้เรียนจะมีข้อมูลที่คู่สนทนาไม่มี แล้วจะทำการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันและกัน จุดประสงค์ในการทำกิจกรรมการหาข้อมูลที่หายไปนั้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้ไขปัญหาและรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนจะมีบทบาทสำคัญ เพราะกิจกรรมจะไม่สามารถสำเร็จลงได้ถ้าคู่สนทนาไม่สามารถบอกข้อมูลที่ผู้เรียนต้องการได้ กิจกรรมนี้จะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสในการฝึกพูดในภาษาเป้าหมาย

5. การระดมความคิดเห็น ผู้เรียนจะได้แสดงความคิดเห็นในเวลาจำกัด ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่เรียน การทำกิจกรรมนี้จะช่วยให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้รวดเร็วและอย่างเป็นอิสระ อาจทำเดี่ยวหรือทำเป็นกลุ่มก็ได้ ข้อดีของกิจกรรมนี้คือ ผู้เรียนจะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เนื่องจากผู้เรียนไม่สามารถวิจารณ์ความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้

6. การเล่าเรื่อง ผู้เรียนจะได้สรุปเนื้อเรื่องอย่างย่อๆ จากการฟังจากผู้อื่น ผู้เรียนสามารถสร้าง สรุปเนื้อเรื่องเป็นของตนเองและบอกเล่าให้เพื่อนในชั้นเรียนได้ กิจกรรมการเล่าเรื่องจะช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเป็นลำดับขั้นตอน จากเริ่มเรื่อง และมีการดำเนินเรื่องจนถึงบทสรุปเรื่อง รวมถึงได้กำหนดตัวละคร สถานที่ของเรื่องได้

7. การสัมภาษณ์ ผู้เรียนสามารถเลือกและบุคคลที่จะสัมภาษณ์ได้หลากหลาย ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดเกณฑ์ในการสัมภาษณ์ ผู้เรียนจะได้ทราบถึงแนวทางในการตั้งคำถามและการดำเนินการสัมภาษณ์ อย่างไรก็ตามผู้เรียนควรสร้างคำถามที่ใช้ถามด้วยตนเอง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลอื่น ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะความสามารถในการพูดนอกเหนือจากการพูดในชั้นเรียน เป็นการสร้างความมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม หลังจากการสัมภาษณ์ ผู้เรียนจะต้องทำการนำเสนอข้อมูลในชั้นเรียน อาจทำการแนะนำผู้ร่วมทำการสัมภาษณ์ด้วยได้

8. การเล่าเรื่องให้สมบูรณ์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสุข สนุกสนาน เกิดความสนใจในการมีส่วนร่วมในการเล่าเรื่อง เนื่องจากเป็นกิจกรรมการพูดอย่างอิสระ ผู้เรียนอาจนั่งเป็นวงกลม ผู้สอนเป็นผู้เริ่มเล่าเรื่องจากประโยคง่ายๆ จากนั้นผู้เรียนจะต่อเรื่องให้สมบูรณ์ ผู้เรียนอาจเพิ่มตัวละคร เหตุการณ์ และรายละเอียดในเนื้อเรื่องได้

9. การรายงาน ก่อนการเริ่มชั้นเรียน ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนได้อ่านเนื้อเรื่องยาวจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร โดยผู้เรียนจะทำการนำเสนอเรื่องที่นำเสนอให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนฟัง ผู้เรียนอาจบอกเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ของตนที่เจอในชีวิตประจำวันได้

2.5 การใช้กลวิธีความรู้ความเข้าใจและกลวิธีทางสังคมเพื่อส่งเสริมการฟัง พูด

1. การฝึกปฏิบัติเป็นขั้นตอนสำคัญ ในการฝึกฝนทักษะการฟัง พูด ผู้เรียนส่วนใหญ่ มักขาดความกล้าแสดงออก จึงไม่ค่อยตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกภาษา ผู้สอนจึงควรเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาให้ได้มากที่สุด ฝึกฟัง พูดซ้ำๆ และนำมาใช้บ่อยๆ จนเกิด ความคุ้นเคยกับตัวภาษา การฝึกฟัง พูดควรทำเป็นคู่หรือกลุ่ม การมีคู่สนทนาจะช่วยเพิ่มโอกาสใน การฝึกภาษามากขึ้น ความถี่ในการฝึกฝนภาษาขึ้นอยู่กับความยากง่ายของตัวภาษาและปัจจัยอื่นๆ เช่น ระดับความรู้ความสามารถทางภาษาของผู้เรียน เนื้อหาทางภาษา เป็นต้น

2. การค้นคว้าเพิ่มเติม จากสื่อต่างๆ เช่น พจนานุกรม วารสาร ใบความรู้ หนังสือ หลักการใช้ไวยากรณ์ นิตยสารท่องเที่ยว หนังสือความรู้ทั่วไปที่มีความเชื่อถือ รู้จักสิ่งต่าง ๆ รอบตัว จะช่วยในการคาดเดาสิ่งที่ฟังได้อย่างแม่นยำ และเรียนรู้สิ่งใหม่ได้อย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านเนื้อหาใหม่ๆ และความรู้ ทางด้านภาษาที่จะช่วยให้ผู้เรียนใช้ภาษาพูดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

3. การวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ หาใจความสำคัญจากสิ่งที่ฟัง โดยการตั้งคำถาม ก่อนการฟังและใช้ความรู้เดิมเพื่อช่วยในการทำความเข้าใจสารที่ได้รับ และสื่อสารภาษาแสดง ความคิดเห็นให้ตรงประเด็น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ช่วยกันระดมความคิด จะทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ การเรียนรู้ภาษาและผลิตภาษาได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การจัดระบบความคิด รายละเอียดสำคัญต่างๆ ของเนื้อหา โดยการจดบันทึก คร่าวๆ หรือจดในรูปแบบแผนผังความคิด สรุปประเด็นสำคัญต่างๆ จากสิ่งที่ได้ฟัง นอกจากจะช่วย ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาเป็นอย่างดีแล้ว ยังเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้เตรียมความพร้อม ก่อนผลิตภาษาพูด และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้กลวิธีการจดบันทึก สรุปใจความ เพื่อเป็น การเตรียมตัวก่อนการพูดโดยทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในชั้นเรียน จะทำให้การนำเสนอภาษามี ความหลากหลายมากขึ้น ภาษาที่ใช้ถูกต้องและเหมาะสม เนื่องจากการทำงานร่วมกันของผู้เรียนที่มี ความสามารถทางภาษาที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้คำแนะนำและช่วยเหลือกัน ทางด้านภาษาแก่ผู้ที่อ่อนกว่า ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาทักษะฟัง พูดนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.6 การวัดและประเมินความสามารถด้านการฟัง พูดภาษาอังกฤษ

ในการทดสอบเพื่อวัดความสามารถในการสื่อสาร ผู้เรียนมีความรู้สึกราวกับว่า ผู้เรียนกำลังอยู่ในสถานการณ์จริง แบบทดสอบที่จะวัดความสามารถจึงควรกำหนดเป็นสถานการณ์ การสื่อสารเพื่อให้เกิดการสื่อสารจริงๆ และควรคำนึงถึงความตรงต่อเนื้อหาอีกด้วย

การวัดและประเมินความสามารถด้านการฟัง

Valette (1997) ได้แนะนำวิธีการทดสอบความสามารถทางด้านการฟังเพื่อความเข้าใจในขั้นการสื่อสารไว้ดังนี้

1. การทดสอบการจับใจความสำคัญของคำพูด (Skimming)

- 1.1 ฟังแล้วให้ผู้เรียนเขียนชื่อบุคคลและสถานที่ที่ได้ยิน (เหมาะกับผู้เริ่มเรียน)
- 1.2 ฟังผู้สอนเล่าเรื่องหรือนิทานที่คุ้นเคย แล้วให้ผู้เรียนตั้งชื่อเรื่อง (การโต้ตอบสามารถใช้ภาษาแม่ได้)
- 1.3 ฟังผู้สอนเล่าอธิบายเกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของ บุคคล ภาพยนตร์หรือเหตุการณ์ แล้วให้ผู้เรียนเขียนชื่อสิ่งเหล่านั้น
- 1.4 ฟังเทปที่บันทึกจากรายการวิทยุ แล้วให้ผู้เรียนบอกว่าเป็นรายการประเภทใด เช่น ข่าวทั่วไป ข่าวกีฬา การพยากรณ์อากาศ เรื่องตลก เป็นต้น

2. การทดสอบความเข้าใจข้อความ (Oral Comprehension) เป็นการทดสอบความเข้าใจในการฟังที่เป็นมาตรฐาน มักมีการทดสอบความเข้าใจในข้อความอยู่ด้วยข้อความบันทึกลงในเทปมักจะเป็นบทสนทนาที่แต่งขึ้น แล้วให้ชาวต่างประเทศที่เป็นเจ้าของภาษาเป็นผู้อ่าน หรือเป็นการพูดคนเดียวก็ได้ คำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจมักจะเป็นเลือกตอบ

3. การทดสอบการรับข้อมูล

3.1 แจกแผนที่ของสถานที่ เช่น ถนน เมือง หรือรถไฟ พร้อมกับบอกจุดเริ่มต้นในแผนที่ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนฟังการบอกวิธีไปให้ถึงจุดปลายทาง แล้วทำเครื่องหมายตามไปและแสดงจุดหมายปลายทางลงในแผนที่

3.2 ฟังข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เช่น อุณหภูมิอากาศในแต่ละภาคหรือหมายเลขของผู้เล่นในทีมฟุตบอลหรืออื่นๆ แล้วกรอกข้อมูลหรือทำเครื่องหมายลงในตารางหรือแผนที่

3.3 สมมติให้ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์ แล้วสรุปข้อความจากที่ได้ยิน

3.4 ให้ผู้เรียนฟังเฉพาะข้อความต้องการ โดยมีข้อความประกาศหลายๆ เรื่องผู้เรียนจะต้องแยกแยะออกมาเฉพาะเรื่องที่กำหนดให้และจดบันทึกไว้

4. การทดสอบการถ่ายทอดคำพูดหรือเรื่องราว แบบทดสอบชนิดนี้ใช้วัดในระดับที่ค่อนข้างสูงเป็นการทดสอบความสามารถ 2 ทักษะที่ปรากฏในชีวิตจริง นั่นก็คือ ความสามารถในการรับสารและการถ่ายทอดออกมาเป็นการสื่อสาร เช่น การจดบันทึก (take note) แล้วนำไปส่งข่าวต่อด้วยการพูด

5. การเขียนตามคำบอก (Dictation) แต่เดิมมีการใช้ภาษาแม่ในการเขียนตามคำบอกเพื่อว่าสามารถสะกดคำและใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้องหรือไม่ การบอกให้เขียนเป็นการพูดประโยคอย่างช้าๆ ไม่เป็นธรรมชาติ แต่การเขียนตามคำบอกในปัจจุบันเป็นการทดสอบผู้เรียนว่าเข้าใจภาษาที่พูดมากน้อยเพียงใด และต้องใช้กับผู้เรียนที่เขียนเป็นจำนวนคำที่บอกเพิ่มขึ้นเป็น 7-10 คำ การแบ่งประโยคจะพยายามให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด การอ่านประโยคเป็นไปในความเร็วปกติ ความยาวของข้อความแต่ละช่วงที่หยุดขึ้นอยู่กับว่าต้องการให้ยากหรือง่าย มีการบอกให้เขียนเครื่องหมายวรรคตอนและย่อหน้า แบบสอบการเขียนตามคำบอกสามารถทำนายความชำนาญทางภาษาที่มีอยู่ได้ และผู้สอนสามารถทราบถึงปัญหาของผู้เรียนในด้านโครงสร้าง เช่น ผู้เรียนบกพร่องในด้านการใช้กริยาให้ถูกต้องตามกาล เป็นต้น

การวัดและประเมินความสามารถด้านการพูด

กาญจนา ปรามพาล (2530) เสนอแนะวิธีการวัดความสามารถทำทางการพูด ไว้ 3 รูปแบบคือ การพูดคุย การสัมภาษณ์ และการแสดงบทบาทสมมติ ส่วนศุภรัตน์ ภัทธานนท์ (2532) กล่าวถึงการวัดและประเมินผลทักษะการพูดดังนี้

1. วัดเฉพาะการพูด เช่น พูดตามหัวข้อที่กำหนดให้
2. วัดทักษะการพูดสัมพันธ์กับทักษะอื่นๆ คือ ฟัง – พูด อ่าน – พูด เขียน – พูด
3. วัดทักษะการพูดโดยตรง โดยให้พูดในสภาพที่เป็นจริงหรือในสถานการณ์จำลอง
4. วัดทักษะการพูดทางอ้อม โดยใช้วิธีสัมพันธ์กับการพูดโดยตรง เช่น ให้ผู้เรียน

อ่านบทสนทนาบางตอนที่หายไป แล้วเลือกคำตอบมาเติม

5. วัดจุดย่อยขององค์ประกอบต่างๆ ทางภาษา ได้แก่ระบบเสียง ศัพท์ โครงสร้าง

ไวยากรณ์

6. วัดทักษะรวมโดยสรุป โดยวัดความสามารถในการสื่อความหมายด้วยการพูด เช่น การสนทนาเป็นกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมุติ การพูดบรรยาย พูดตามหัวข้อที่กำหนด รายงาน สัมภาษณ์ เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาความสามารถในการฟัง พูดนั้น ทั้งตัวผู้เรียนและผู้สอนเองควรรำพึงถึงปัจจัยหลายอย่างในการใช้เพื่อการฟัง พูด ไม่ว่าจะเป็นความถูกต้อง เหมาะสมของไวยากรณ์ ความรู้สิ่งที่จะสนทนา นอกจากนี้ผู้สอนควรจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

3. ความวิตกกังวลในชั้นเรียน

3.1 ความหมายของความวิตกกังวล

ความวิตกกังวล เป็นอารมณ์ชนิดหนึ่งที่มีสาเหตุมาจากความกลัวและความไม่มั่นใจตัวเอง ซึ่งถือว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการสื่อสารและส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้หนึ่ง ความวิตกกังวล (Anxiety) แปลว่า หายใจไม่ออก อึดอัด ดังนั้น ความวิตกกังวล จึงหมายถึง ความรู้สึกอึดอัด และเป็นภาวะที่ไม่สบายใจ (นวลพรรณ นิยมคำ, 2541)

Littlewood (1984) ได้กล่าวถึงความวิตกกังวลในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศว่า ความวิตกกังวลเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารหรือการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ถ้าผู้เรียนมีความวิตกกังวลสูงกว่าธรรมชาติจะเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารอย่างจำกัด ผู้เรียนจะมีความวิตกกังวลในการเรียนสูง

Ganschow (1994) กล่าวว่า ความวิตกกังวลในการเรียนว่ามีผลต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ ถ้าผู้เรียนมีความวิตกกังวลในการเรียนสูงจะส่งผลให้การแสดงออกถึงความสามารถในการใช้ภาษาลดลง โดยผู้เรียนที่มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษาจะประสบกับปัญหาในการเรียนภาษาต่างประเทศ

MacIntyre (1995) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลชนิดสัปดาห์ และ ความวิตกกังวลชนิดเอื้ออำนวยที่แสดงออกเนื่องจากการทำแบบฝึกหัดของผู้เรียน โดยพบว่า ถ้าแบบฝึกหัดง่าย ผู้เรียนจะเกิดความวิตกกังวลในระดับต่ำ แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้เรียนจะเกิดความวิตกกังวลสูงเมื่อต้องทำแบบฝึกหัดที่ยากเกินไป

3.2 ลักษณะความวิตกกังวล

Bouman (1996) กล่าวว่าความวิตกกังวลมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. ความวิตกกังวลเป็นสภาพทางอารมณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียด ความกระวนกระวายใจ ไม่สบายใจ รู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย สถานะเช่นนี้เป็นสภาพการณ์ที่บุคคลต้องการหลีกเลี่ยงหรือขจัดให้หมดไป

2. ความวิตกกังวลมีลักษณะคล้ายกับความกลัว แต่เป็นความกลัวที่เลื่อนราง ไม่มีสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดความกลัวปรากฏให้เห็น หรือไม่อาจบอกได้ว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดความกลัว

3. ความวิตกกังวลอาจถือได้ว่าเป็นแรงขับที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจ คือเป็นตัวกระตุ้นหรือระงับให้บุคคลแสดงหรือหยุดแสดงกิริยาอาการ

Horney (1942) กล่าวว่าความวิตกกังวลเป็นความกลัวอย่างไร้เหตุผล ดังนั้นความวิตกกังวลจึงเป็นสิ่งที่จัดได้ยาก เพราะบุคคลจะไม่ทราบแน่ชัดว่าสิ่งที่เขากลัวนั้นแท้จริงคืออะไร ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถที่จะจัดอันดับของความกลัวได้ ตามทัศนะของ Horney เชื่อว่า เมื่อบุคคลต้องการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Interpersonal Relation) แต่ความต้องการนั้นถูกต่อต้านหรือถูกยับยั้งด้วยสาเหตุต่างๆ จะทำให้บุคคลเกิดความกังวลขึ้น และกลายเป็นความคับข้องใจและในที่สุดก็ต้องหาวิธีมาต่อสู้กับความคับข้องใจนั้น ซึ่งอาจทำได้โดยการสู้ หนีหรือพึ่งผู้อื่น

ลักษณะของความวิตกกังวลที่แตกต่างจากความกลัวนั้น Basowitz (1995) กล่าวว่าความกลัวเป็นความรู้สึกทั่วไปที่ทุกคนมักจะประสบและรับรู้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ ตลอดจนมีปฏิกิริยาโต้ตอบอย่างได้สัดส่วนกับสภาพอันตรายนั้น และจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวเฉพาะเมื่อเผชิญกับสภาพอันตรายเท่านั้น ส่วนความวิตกกังวลเป็นสภาพอารมณ์ที่เกิดจากแรงขับภายใน (Inner drive) เป็นความรู้สึกที่ไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน สับสน ตึงเครียด ไม่สบายใจและเจ็บปวด บุคคลจะมีความรู้สึกที่ว่าตนเองถูกคุกคาม ข่มขู่จากเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นจริงๆ ก็ได้

กล่าวโดยสรุป คือ ความวิตกกังวลนั้น เป็นสภาพความตึงเครียดภายในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดความกลัว ขาดความมั่นใจในตนเอง อีกทั้งยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอุปสรรคในกระบวนการเรียนรู้และส่งผลต่อการสื่อสารได้

3.3 องค์ประกอบของความวิตกกังวล

Cattell (1957) ได้แบ่ง องค์ประกอบของพฤติกรรมซึ่งแสดงถึงความวิตกกังวลเป็น 6 องค์ประกอบใหญ่ๆ ดังนี้

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่งแสดงว่า ตื่นเต้นตกใจง่าย ใจร้อน ขาดความรอบคอบขาดความอดทนต่อสิ่งเร้า
2. องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่งแสดงว่า มีความหวาดกลัว กังวลใจ ใจคอเศร้าหมองมีความทุกข์ รู้สึกว่าตนเองผิดอยู่เสมอ
3. องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่งแสดงว่า มีอารมณ์ตึงเครียด เคร่งเครียด เอาจริง เอาจังเกิดความคับข้องใจและหงุดหงิดอยู่เสมอ
4. องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่งแสดงว่า มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย อารมณ์ไม่มั่นคงอารมณ์เสียได้ง่าย เปลี่ยนแปลงความสนใจง่าย ไม่เป็นตัวของตัวเอง
5. องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่งแสดงว่า ขี้อาย ประหม่า ไม่กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจในตนเอง

6. องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่งแสดงว่ามีความขัดแย้งในตนเอง คิดฟุ้งซ่าน ควบคุมอารมณ์ไม่ได้

3.4 ระดับความวิตกกังวล

ระดับของความวิตกกังวล จะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล และในแต่ละเหตุการณ์ ที่มากระทบ ก่อให้เกิดผลดีและผลเสียแก่บุคคล ตามความรุนแรงของแต่ละระดับ ซึ่งสามารถ แบ่งเป็นระดับต่างๆ สุวณีย์ ดันติพัฒนานันท์ (2522, อ้างใน ศิริภักดิ์ แสงอุยามาส, 2543) ดังนี้

1. ความวิตกกังวลในระดับต่ำ (Mind anxiety) ความวิตกกังวลในระดับนี้มีผล ทำให้บุคคลมีความตื่นตัวมากกว่าปกติต่อสิ่งแวดล้อม บุคคลจะมีความสามารถในการเรียนรู้ กระฉับกระเฉง ว่องไว ตั้งใจและรับรู้สิ่งต่างๆ ได้ดี มีการแก้ปัญหาได้ดี บุคคลอาจจะมีความรู้สึก ว่าอยู่นิ่งไม่ได้มีความอยากรู้อยากเห็นโดยที่บุคคลนั้นอาจจะทราบหรือไม่ทราบสาเหตุของความรูสึกนั้นได้

2. ความวิตกกังวลในระดับปานกลาง(Moderate anxiety) ความวิตกกังวลในระดับนี้ทำให้บุคคลมีความสามารถในการรับรู้แคบลง จดจ่ออยู่เฉพาะบางสิ่งที่สนใจ ความสามารถในการกลั่นกรองลดลง มีความตื่นตัวมากขึ้น มีอาการลูกลี้ลูกกลน โกรธง่าย ความอดทนลดลง

3. ความวิตกกังวลในระดับสูง (Severe anxiety) ความวิตกกังวลในระดับนี้ บุคคลจะมีการรับรู้แคบลงมาก จุดสำคัญจะถูกมองข้ามไป แต่ไปรับรู้ในส่วนปลีกย่อย ความสามารถในการเชื่อมโยงรับรู้เรื่องราวต่างๆ ลดลงมาก ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร โดยการใช้คำพูดลดลง ลูกลี้ลูกกลน อาจจะพูดมากหรือพูดเร็ว หรืออาจจะไม่พูด

4. ความวิตกกังวลในระดับสูงสุด (Panic-level anxiety) บุคคลที่มีความวิตกกังวลในระดับนี้จะขาดความสามารถในการรับรู้ หรือรับรู้ผิดปกติไปจากความจริง ไม่สามารถ แก้ปัญหาได้ รู้สึกสับสน อาจมีอาการประสาทหลอน หรือหลงผิดในช่วงสั้นๆ พฤติกรรมที่ แสดงออกมีอาการตื่นกลัวสุดขีด ควบคุมตัวเองไม่ได้ อาจแสดงกิริยาก้าวร้าวรุนแรง หรืออาจมีอาการซึมเฉยไม่รับรู้ต่อสิ่งแวดล้อม

3.5 ปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวล

ปัจจัยที่มีผลทำให้ระดับความวิตกกังวลแตกต่างกันมีหลายประการดังนี้

1. เพศ เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการของบุคลิกภาพด้านร่างกายที่มีต่อความวิตกกังวล โดยเป็นผลมาจากการหลั่งฮอร์โมนจากต่อมหมวกไตต่างกัน ซึ่งเพศหญิงจะมีอารมณ์ หงุดหงิดวิตกกังวลเมื่อระดับฮอร์โมนเอสโตรเจนต่ำลงมาก ส่วนเพศชายจะมีฮอร์โมนแอนโดรเจน

ซึ่งมีผลทำให้เพศชายมีลักษณะแข็งแรง มีพฤติกรรมก้าวร้าว และมีการแสดงออกได้มากกว่าทำให้เพศชายมีระดับความวิตกกังวลต่ำเพศหญิง (Grabow & Buse, 1990)

2. อายุ เป็นสิ่งที่สามารถใช้ประเมินความสมบูรณ์ของจิตใจและอารมณ์ซึ่งมีผลต่อความวิตกกังวล โดยผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีความวิตกกังวลต่ำกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า อาจเนื่องจากที่ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีประสบการณ์มากกว่า ทำให้สามารถเผชิญกับปัญหาได้ดีกว่า ส่งผลให้มีความวิตกกังวลต่ำกว่า (Grabow & Buse, 1990) สอดคล้องกับการศึกษาของขนิษฐา นาคะ (2534) ที่พบว่าผู้ป่วยที่มีอายุระหว่าง 21-40 ปี มีความวิตกกังวลขณะเผชิญและความวิตกกังวลแฝงมากกว่าผู้ป่วยที่มีอายุระหว่าง 61-80 ปี

3. ระดับการศึกษา ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความวิตกกังวลต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ เนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการใช้สติปัญญา และมีการเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสม (Leske, 1993)

3.6 ความวิตกกังวลในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ

MacIntyre and Gardner (1991) ได้อธิบายถึงมุมมองจากการศึกษาเรื่องความวิตกกังวลไว้ 3 ประการ คือ

1. ความวิตกกังวลตามลักษณะนิสัย (Trait Anxiety) เป็นความวิตกกังวลเฉพาะบุคคลซึ่งเกิดขึ้นในทุกๆ สถานการณ์และส่งผลเสียต่อการรับรู้ การจดจำ และนำมาซึ่งพฤติกรรมหลีกเลี่ยงจากสิ่งต่างๆ

2. ความวิตกกังวลตามสถานการณ์ (State Anxiety) เป็นอาการตื่นตัวที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดขณะหนึ่ง เป็นความรู้สึกวิตกกังวลในสภาวะนั้นๆ

3. ความวิตกกังวลในสถานการณ์เฉพาะ (Situation specific anxiety) เป็นความวิตกกังวลที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้และการสื่อสารภาษาที่สองมากกว่าความวิตกกังวลตามลักษณะนิสัยและความวิตกกังวลตามสถานการณ์ ตัวอย่างเช่น เป็นความวิตกกังวลที่เกิดในสถานการณ์การพูดในที่สาธารณะ การสอบวัด หรือการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

ความวิตกกังวลในชั้นเรียนมีการแสดงออกที่ไม่เหมือนกันในสถานการณ์ที่ต่างกัน Horwitz et al. (1986) ได้แบ่งการแสดงออกของความวิตกกังวลเป็น 3 แบบ

1. ความหวาดระแวงในการสื่อสาร (Communication apprehension) Lucas (1984) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ในฐานะผู้พูดและผู้ฟังภาษาต่างประเทศนั้น เป็นไปไม่ได้ที่บุคคลนั้นจะทำความเข้าใจในข้อความของภาษาได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นความผิดพลาดและความท้อแท้ในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศจึงเกิดขึ้นบ่อยๆ จนความท้อแท้ หดหู่กำลังใจนั้นได้กลายมา

เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน และเกิดเป็นความหวาดระแวงในการสื่อสารได้

2. ความวิตกกังวลในการทดสอบ (Test anxiety) ความวิตกกังวลในการทดสอบนั้นกล่าวรวมถึงความหวาดกลัวในการทดสอบย่อยทุกครั้งในชั้นเรียนทางภาษา Horwitz (1986) เห็นว่าความวิตกกังวลในการทดสอบของนักเรียนนั้นส่งผลให้เกิดข้อเรียกร้องจากตัวผู้เรียนที่เกินความจำเป็นและความล้มเหลวจากการแสดงความสามารถในการทำการทดสอบอย่างเต็มที่

3. ความกลัวในการประเมินด้านลบ (Fear of negative evaluation) การประเมินนี้หมายถึง การประเมินทักษะพื้นฐานทางการแสดงออกและความสามารถของผู้เรียนในภาษาเป้าหมาย เป็นการประเมินทั้งทางด้านการวิชาการและการประเมินรายบุคคล ครูผู้สอนและผู้ร่วมชั้นเรียนจะเป็นผู้ทำการประเมินโดยจะฟังการออกเสียงในแต่ละคำเพื่อตรวจสอบข้อผิดพลาดทำให้ผู้พูดเกิดความหวาดระแวง ความวิตกกังวลในการใช้ภาษามากกว่าความวิตกกังวลอันจะเกิดในกลุ่มวิชาการอื่นๆ

3.7 การใช้กลวิธีความรู้ความเข้าใจและกลวิธีทางสังคมเพื่อลดความวิตกกังวลในชั้นเรียน

1. การฝึกใช้ภาษาฟัง พูดซ้ำๆ และฝึกอย่างต่อเนื่องจนเกิดความคุ้นเคยกับภาษา ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการฟัง สามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และการฝึกภาษาร่วมกับผู้อื่นในชั้นเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนลดความเขินอาย ในการใช้ภาษาในชั้นเรียน

2. การเลือกใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายและเชื่อถือได้ มาใช้ในการเรียนรู้ภาษา เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีตัวช่วยในการเรียน สำหรับผู้เรียนที่ไม่มีความรู้ในเนื้อหาที่เรียนมาก่อน หรือมีความสามารถทางภาษาที่ค่อนข้างอ่อน การเรียนรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ โดยสามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการเกิดเรียนมากขึ้น

3. การสรุป จดบันทึก สิ่งที่ได้ฟัง จะช่วยให้ผู้เรียนมีข้อมูลในการเตรียมความพร้อมก่อนการใช้ภาษาจริง และการให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น อภิปรายในชั้นเรียนร่วมกับผู้อื่น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนลดความวิตกกังวลในการใช้ภาษาและเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น

4. การฝึกใช้กลวิธีความรู้ความเข้าใจเพื่อพัฒนาทักษะฟัง พูด ร่วมกับผู้อื่นในชั้นเรียน ควรเลือกกลวิธีที่เข้าใจง่าย หลากหลายและสามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และควรกำหนดแนวทางในการเรียนไปในทางเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งจะช่วยลดความกดดันระหว่างผู้ร่วมชั้นเรียน

5. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเลือกใช้กลวิธีความรู้ความเข้าใจ เช่น การจับใจความสำคัญ การสรุปความ การจดบันทึก โดยให้ผู้เรียนทำเป็นกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันรับผิดชอบงานที่ได้รับ เกิดการช่วยเหลือกันในการทำงานให้สำเร็จลุล่วง จะช่วยให้บรรยากาศในการเรียนคลายความตึงเครียดได้ ไม่ก่อให้เกิดการแข่งขันในการเรียน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยต่างประเทศ

มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กลวิธีการเรียนในการช่วยพัฒนาทักษะทางด้านภาษาที่สองของผู้เรียน ได้แก่ Rubin (1998) ซึ่งศึกษาผลของการใช้การสอนกลวิธีการฟังกับนักเรียนชั้นมัธยมปลายชาวสเปน ซึ่งผลพบว่าการใช้กลวิธีบางชนิดช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานกับสื่อการฟังที่ยากกว่าปกติให้ง่ายขึ้น และการใช้วิธีโอวาทกับกลวิธีบางชนิดสามารถช่วยพัฒนาความรู้สึกและแรงจูงใจของผู้เรียนได้ และยังมีงานวิจัยของ Ozeki (2000) ศึกษาเปรียบเทียบผลของการสอนกลวิธีการฟังทั้งกลวิธีด้านการจัดการดูแลการเรียนด้วยตนเอง กลวิธีความรู้ความเข้าใจ และกลวิธีด้านสังคมและความรู้สึกของนักเรียนหญิงระดับวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการฟังหลังได้รับการสอนสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการสอน และกลุ่มนักเรียนที่มีคะแนนต่ำใช้กลวิธีทั้งสามต่ำกว่ากลุ่มที่มีคะแนนสูง ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้กลวิธีการเรียนรู้ในการเรียนการสอนภาษา

นอกจากงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพของกลวิธีในการเรียนแต่ละประเภทแล้ว ก็ยังมีงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาถึงการเลือกใช้กลวิธีในการเรียนจากตัวผู้เรียนเอง ซึ่งผลดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเลือกกลวิธีเพื่อใช้ในการสอนได้ Vandergrift (1997) ได้ศึกษาการใช้กลวิธีในการฟังแบบโต้ตอบในการสนทนาของผู้เรียนพบว่า มี 6 กลวิธีที่ถูกใช้ คือการถามให้ทำซ้ำ การถามถึงส่วนของภาษาที่ไม่เข้าใจ การถามเพื่อตรวจสอบว่าตนเองเข้าใจถูกต้องหรือไม่ การใช้สัญลักษณ์และอวัจนภาษา การสื่อทางอวัจนภาษาเพื่อบอกให้ผู้พูดพูดต่อไป และการหลีกเลี่ยงการแสดงให้เห็นว่าตนเองไม่เข้าใจ

ในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการความวิตกกังวลในการเรียนของผู้เรียนซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อการแสดงออกในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองในวิจัยนี้นั้น มีดังนี้ Horwitz and Cope (1986) ได้ทำการศึกษาถึงความวิตกกังวลของผู้เรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศ เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่กษัตริย์จำนวน 78 คน โดยใช้แบบวัดความวิตกกังวล (Foreign Language Classroom Anxiety Scale) พบว่า ผู้เรียนที่มีความวิตกกังวลในการเรียนสูง พยายามหลีกเลี่ยงที่จะมีสื่อสารโดยการพูดเป็นภาษาต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย

ของ Elaine (1992) ที่ได้ศึกษาถึงความวิตกกังวลในการเรียนภาษาต่างประเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ที่เลือกเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาต่างประเทศ จำนวน 44 คน โดยใช้แบบวัดความวิตกกังวล (FLCAS) ของ Horwitz (1986) พบว่า ความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์ในทางผกผันกับการแสดงออกถึงความสามารถในการใช้ภาษา ผู้เรียนที่มีความวิตกกังวลในการเรียนสูงจะแสดงออกถึงความสามารถในการใช้ภาษาในระดับต่ำ ผู้เรียนที่มีความวิตกกังวลในการเรียนต่ำจะแสดงออกถึงความสามารถในการใช้ภาษาอยู่ในระดับสูง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการเรียนแบบร่วมมือมาปรับใช้ในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนอีกด้วย ผู้วิจัยเชื่อว่าจะช่วยให้ทักษะในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการฟัง พูดของผู้เรียน ได้ดีขึ้นและยังสามารถช่วยลดความวิตกกังวลในชั้นเรียนได้ ซึ่งมีผลงานวิจัยก่อนหน้านี้สนับสนุนแนวคิดนี้ ได้แก่ Koba, Ogawa and Wilkinson (2000) ได้ทำการศึกษาถึงวิธีการสอนภาษาแบบกลุ่มสัมพันธ์ว่า มีส่วนในการลดความวิตกกังวลของผู้เรียนภาษาต่างประเทศได้และมีผลสัมฤทธิ์ดีกว่าห้องเรียนที่สอนต่างประเทศแบบดั้งเดิมอีกด้วย

4.2 งานวิจัยในประเทศ

มีงานวิจัยในประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กลวิธีต่างๆ ในการช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษของผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะทางการสื่อสาร ดังนี้ สูดาร์ตัน พญาพรหม (2542) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีที่ใช้ในการฟังและความสามารถในการฟังของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 พบว่า กลวิธีที่ใช้มากที่สุด คือการหาคำสำคัญ การเดาจากข้อความอื่นในประโยค และการใช้ความรู้เดิม นักเรียนที่มีความสามารถในการฟังระดับสูง ใช้กลวิธีด้านการจัดการดูแลการเรียนด้วยตนเอง มากกว่านักเรียนที่มีความสามารถระดับปานกลางและต่ำ โดยสรุปว่ากลวิธีที่ใช้มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการฟังอย่างมีนัยสำคัญ และในปีเดียวกัน พรสวรรค์ สายสุดใจ (2542) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมที่เน้นกลวิธีการสื่อสารที่มีต่อความสามารถในการพูดและเจตคติของผู้เรียน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการพูดเพิ่มขึ้น โดยการสร้างคำจำกัดความของคำศัพท์ และสามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจและทายความหมายได้ นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีความคล่องเพิ่มขึ้นโดยวัดจากอัตราการพูดเป็นคำเฉลี่ยของจำนวนคำศัพท์ต่อ 1 นาที

จากผลงานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศแสดงให้เห็นว่า กลวิธีหรือวิธีการสอนส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของผู้เรียนที่ดีขึ้น การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์หรือการเรียนแบบร่วมมือนั้นสามารถช่วยลดความวิตกกังวลซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากในการเรียนภาษาของผู้เรียนได้